

Chương trình quản lý nước thải của ADB ở Việt Nam

Tháng 1/2015

Hubert Jenny
Chuyên gia Phát triển đô thị cấp cao
Ngân hàng Phát triển Châu Á
hjenny@adb.org

The views expressed in this paper/presentation are the views of the author and do not necessarily reflect the views or policies of the Asian Development Bank (ADB), or its Board of Governors, or the governments they represent. ADB does not guarantee the accuracy of the data included in this paper/presentation and accepts no responsibility for any consequence of their use. Terminology used may not necessarily be consistent with ADB official terms.

Việt Nam = Cơ sở pháp lý trong lĩnh vực nước thải

- **Nghị định 80/2014 về thoát nước và nước thải**
  - Thu hồi chi phí vận hành và bảo trì; chi phí đầu tư cơ bản từ ngân sách nhà nước
  - Đầu nối của hộ gia đình là bắt buộc và chi phí đầu nối do hộ gia đình chi trả
  - Hợp đồng dịch vụ vận hành và bảo trì
- **Nghị định 25/2013 Phí bảo vệ môi trường**
- **Quyết định 1930/2009:** Định hướng phát triển thoát nước đô thị và khu công nghiệp Việt Nam đến năm 2025 (Tầm nhìn đến năm 2050): Phạm vi phục vụ của hệ thống
- **Luật xây dựng: Quy định bắt buộc về bể tự hoại**

Khái quát lĩnh vực nước và vệ sinh của Việt Nam

- * Việt Nam đã thông qua Các mục tiêu thiên niên kỷ
=> Các mục tiêu phát triển của Việt Nam
- * Phạm vi phục vụ ở đô thị (108 thành phố và thị xã):
Cấp nước: Nguồn cải thiện = 98%; nước máy = 73%
Thoát nước: chưa đầy 10% chảy vào hệ thống thoát nước tập trung (còn lại là qua bề tự hoại)
- * **440 xã** (tổng số 646 – dân số từ 4.000 tới 50.000) không có nước máy và công trình vệ sinh
- * **Giá dịch vụ trung bình:**
  - * > Nước cấp > 0,30 USD (theo khối, đường ống, đầu nối)
  - * > Nước thải: Từ mức 10% hóa đơn nước sạch (Những thành phố đầu tiên vượt trần với mức phí hơn 0,10 USD)

ADB => Đã triển khai hỗ trợ tại Việt Nam

- * **Quản lý nước thải tập trung:** Kiều Ky, Hà Nội, PDA với Borda (2009). Vận hành và bảo trì bởi cộng đồng/người dân
- * **Các khoản vay đã và đang triển khai thông qua các dự án phát triển đô thị/ môi trường đô thị:**
  - **Thanh Hóa (2009): Quản lý nước thải tập trung**
    - Từ mạng lưới thoát nước chung tới riêng rẽ (+20 năm)
    - Từ hồ sinh học tới hồ hiếu khí (+10 năm) tới SBR (+20 năm)
    - Quỹ quay vòng vốn vệ sinh môi trường ở vùng ven đô (xây dựng nhà vệ sinh) với Hội phụ nữ
- * **Chiến lược về nước thải cho các đô thị nhỏ:** ADB/SNV (2012)

ADB => Hoạt động hiện thời về vệ sinh

- * **CDTA7885-VIE:** Hỗ trợ chính quyền trung ương và các địa phương thực thi Chương trình cải tạo môi trường đô thị (2 triệu USD, 2012 tới 2015) với Bộ Xây dựng (ATI/MABUTIP)
- * **Chiến lược vệ sinh đô thị:** 10 thành phố (2014 - 2015)
- * **Nghiên cứu các giải pháp:** 3 thành phố - Quy hoạch quản lý nước thải tập trung và quản lý bùn bể tự hoại (2015)
- * **Các vấn đề chính sách:**
  - * Thẻ ché,
  - * Xã hội,
  - * Kỹ thuật,
  - * Tài chính.

Các vấn đề thể chế trong lĩnh vực thoát nước và nước thải của Việt Nam

- **Nghị định 80/2014 phù hợp với Nghị định 25/2013**
  - Phí bảo vệ môi trường với Phí thoát nước
- **Các tiêu chuẩn chất lượng nước:** Linh hoạt và phù hợp với các mục tiêu về kinh tế/ môi trường
- **Phân cấp và chịu trách nhiệm/ Quản lý nhà nước**
  - Chính quyền địa phương chịu trách nhiệm
  - Mức độ dịch vụ
- **Sở hữu và sự tham gia của khu vực tư nhân**
  - Làm rõ khung pháp lý và điều tiết
- **Giáo dục và đào tạo/ Phổ biến thông tin**
  - Khung phát triển nguồn nhân lực

Các vấn đề xã hội trong lĩnh vực thoát nước và nước thải của Việt Nam

- **Khả năng chi trả và tính sẵn sàng chi trả :**
  - Tiếp cận dịch vụ
  - Vận hành và bảo trì
  - Nhận thức
- **Hỗ trợ người nghèo:**
  - Các giải pháp kỹ thuật (Nhà vệ sinh/ Bể tự hoại/ Đấu nổi/ Hệ thống phi tập trung)
  - Trợ cấp chi phí đầu tư cơ bản và giá dịch vụ
- **Tiếp cận có sự tham gia của người dân:** Thiết kế, thực thi, vận hành và bảo trì
  - Phiếu báo cáo của công dân (đánh giá)

Các vấn đề kỹ thuật trong lĩnh vực thoát nước và nước thải của Việt Nam

- **Linh hoạt, có thể điều chỉnh và phân kỳ**
  - Thiết kế các hệ thống cần cho phép phân kỳ và nâng cấp
  - Chuyển đổi từ hệ thống phi tập trung sang tập trung trong vòng 20 năm hoặc hơn
- **Xử trí các hệ thống thoát nước chung và bể tự hoại**
- **Quản lý bùn bể tự hoại**
  - Bảo dưỡng các bể tự hoại
  - Xác định đặc tính của bùn
  - Quản lý và xả thải bùn
- **Các giải pháp về công nghệ xử lý**
  - Cân nhắc về năng lượng
  - Các tiêu chuẩn nước thải trước và sau xử lý

Các vấn đề tài chính trong lĩnh vực thoát nước và nước thải của Việt Nam

- **Các nguyên tắc về trợ cấp và thu hồi chi phí**
  - Trợ cấp chi phí đầu tư cơ bản
  - Thu hồi chi phí cho hoạt động vận hành và bảo trì
  - Phân kỳ thu hồi chi phí: Các khoản vay trong tương lai để hỗ trợ chi phí cho các dự án khả thi (Viability Gap Funding)
- **Đấu nối của hộ gia đình**
  - Là bắt buộc và được bao gồm trong giá dịch vụ
  - Hỗ trợ đấu nối cho các hộ gia đình nghèo
  - Quỹ quay vòng vốn cho các đối tượng khác

Chiến lược vệ sinh môi trường Việt Nam của ADB

Xây dựng năng lực, thí điểm, chính sách và quy hoạch (2010 – 2015)

Thành phố lớn (15): Các dự án thoát nước tập trung đang triển khai (phạm vi phục vụ tới 60%) của các Nhà tài trợ:

Quy hoạch thoát nước phi tập trung cho các vùng ven đô và quản lý bùn bể tự hoại (2015 – 2025 ++)

Đô thị loại hai (50.000 tới 250.000 dân):

Quy hoạch thoát nước phi tập trung và quản lý bùn bể tự hoại (2015 – 2025 ++)

Thị xã nhỏ và các xã (ít hơn 50.000 dân):

Quản lý bùn bể tự hoại (2015 – 2025 ++)

Thí điểm SFPP cho Việt Nam - Đề xuất

Các đô thị loại hai: Đồng Hới và Vĩnh Long

Chiến lược vệ sinh đô thị (CSS) đã hoàn thành: Xử lý và đổ bỏ bùn bể tự hoại đã có

Dự án thí điểm:

- Tính khả thi của việc quản lý bùn bể tự hoại thông qua cơ chế đối tác công – tư (PPP)
- Hợp phần đầu tư từ vốn viện trợ:
  - Quản lý bùn bể tự hoại: Thu gom, xử lý và đổ bỏ vào các khu đất trồng cây cho nhà trẻ

Thí điểm SFPF cho Việt Nam - Đề xuất

Thực hiện: 2015, thêm 5 năm vận hành và bảo trì

Các đặc điểm nổi bật:

- **Đặc tính của bùn:** Đại học Xây dựng Hà Nội - Thụy Sĩ đang tiến hành
- **Kiểm nghiệm các thiết bị ép bùn lưu động**
- **5 năm vận hành và bảo trì bởi khu vực tư nhân**
- **Giảm dần trợ cấp cho giá dịch vụ trong vòng 5 năm**
- **Chu trình quản lý bùn thải – Vườn cây của nhà trẻ**
  - Nước từ bùn = tưới tiêu (bảo tồn nguồn nước)
  - Cây giúp giữ cát (ngăn sạt lở) và giảm ô nhiễm không khí
  - Thoát-bốc hơi nước: Tăng khả năng chống chọi với biến đổi khí hậu
  - Phát triển kinh tế địa phương: Sản xuất gỗ và nhựa thông
- **Gắn với TA7885-VIE (Chính sách, quản lý nhà nước, tiếp cận có sự tham gia, tăng cường nhận thức, tuyên truyền và thay đổi hành vi)**
- **Tác động lan tỏa:** Cả nước thông qua Chương trình phát triển đô thị toàn quốc (vốn vay) (2017 - 2030): **Lồng ghép biến đổi khí hậu và quản lý bùn phân và bùn thải (FSM)**

Thí điểm SFPF cho Việt Nam – Phối hợp các nhà tài trợ

Các đầu ra	BMGF (SFPF)	ADB (TA7885-VIE) Các đối tác phát triển
Cải tiến quản lý nhà nước để tạo môi trường cho quản lý nước thải		TA7885 WB, JICA, GIZ
Rà soát chính sách (Kỹ thuật, Tài chính, Thể chế và Xã hội)		TA7885 GIZ, JICA, WB (Nghị định 80/2014 và các thông tư)
Chính sách quốc gia về quản lý bùn thải		TA7885 (JSC & SNV)
Quy hoạch (CSS và Nghiên cứu các giải pháp)	+ các thành phố bổ sung	TA7885 (10 CSS, 3 Nghiên cứu giải pháp; 5 CSS đã hoàn thành)
Tăng cường nhận thức và thay đổi hành vi trong quản lý ô nhiễm nước	+++	GIZ, Finland, DANIDA, WB, WSP, ADB
Tiếp cận các dịch vụ vệ sinh (Bùn thải/ xử lý phi tập trung và đầu nối)	+	TA7885 WSP/ADB (GPOBA)
Công nghệ (quản lý nước thải phi tập trung thông qua DBO và EPC và FSM)	+	ADB RETA (Đánh giá công nghệ và WAMEX) SNV Biogas (nông thôn và ngoại ô)
Nguồn vốn chi phí đầu tư cơ bản)		TA7885 (Chính sách)
Nguồn vốn chi phí vận hành và bảo trì	+++ (Thí điểm)	TA7885 (Chính sách)
Tiếp cận có sự tham gia (CBO & CRC)	+++	TA7885 (CSS)
Vận hành và bảo trì với sự tham gia của khu vực tư nhân thông qua DBO và Quản lý bùn bể tự hoại	+++ (Thí điểm)	TA7885 (tạo môi trường thuận lợi)
Quản lý và phổ biến kiến thức	+++	TA7885 (Cập nhật ASR) GIZ (website), WSP (website và xuất bản) và ADB (website và xuất bản)

